

IX. PRODUCCIÓ, INDÚSTRIES I CONSUM AGROALIMENTARIS

1. PRODUCTES AGROALIMENTARIS DE QUALITAT DIFERENCIADA

En la Comunitat Valenciana existixen actualment 23 figures de qualitat reconegudes a nivell europeu (DOP's i IGP's); es tracta de 10 denominacions d'origen protegides, 5 indicacions geogràfiques protegides, 4 indicacions específiques de begudes espirituoses i 4 denominacions d'origen protegides víniques d'un solo operador (vins de clos) a les quals cal afegir l'Agricultura Ecològica, emparant diferents productes: vins, fruites i hortalisses, begudes espirituoses, torró i tubercles.

Les dades de producció i comercialització en els anys 2022 i 2023 d'alguns productes agrícoles valencians amb Denominació d'Origen Protegida (DOP) o Indicació Geogràfica Protegida (IGP) es mostren en el quadre 9.1.

En 2022 la DOP de l'Oli de la Comunitat Valenciana va ser anul·lada del registre de denominacions d'origen.

DOP Kaki de la Ribera del Xúquer

El caqui és un cultiu que ha experimentat un notable increment en la seua producció malgrat ser relativament recent, ja que la varietat protegida "roig brillant" va començar a cultivar-se en els anys 60. Gràcies a les importants campanyes de promoció dutes a terme pel Consell Regulador de la DOP, el consum ha augmentat considerablement, sobretot sota la forma de caqui dur desastringentat.

En els últims anys es ve observant una disminució de la superfície cultivada a conseqüència de la menor rendibilitat del cultiu, la qual cosa ha provocat que s'estiguen eliminant plantacions. La superfície inscrita de la campanya de 2023 es va veure reduïda en un 6,5% respecte a l'anterior. Mentres que la producció total augmentà en un 138,4%.

D'altra banda, pel que fa al producte certificat es van superar les 40.000 tones, de les quals 15.086 es van quedar en el mercat nacional, 22.365 es van destinar a la Unió Europea i la resta al mercat exterior.

DOP Nispros de Callosa d'en Sarrià

La producció total en superfície inscrita va descendir d'un total de 9.554 tones en 2022 a 8.262 tones en 2023. La producció emparada per esta DOP en la campanya 2023 va ser de 5.003 tones enfront de les 6.034 de la campanya anterior. Respecte a l'exportació, aproximadament el 47,2% de la producció emparada que es va comercialitzar amb el segell de la DOP es va destinar al mercat comunitari, destacant Itàlia, com en anys anteriors. El mercat interior va absorbir el 49,3% de la producció emparada comercialitzada, i la resta va ser a països tercers.

DOP Raïm de taula embossat del Vinalopó

La producció emparada per esta DOP va aconseguir en 2023 la xifra de 5.559 tones de raïm, la qual cosa va suposar un descens del 23,5% respecte de les 7.265 tones de raïm emparat de l'any anterior. En el quadre 9.4 es detalla el destí de les exportacions d'este producte. La Unió Europea va ser el seu principal mercat, amb un 98,9% sobre el total, destacant França amb 1.143 tones, seguint-li en orde d'importància Itàlia amb 638 tones.

IGP Cireres de la Muntanya d'Alacant

Les fluctuacions en la producció al llarg de les diferents campanyes es deuen en gran part a la gran sensibilitat que presenta este cultiu a les condicions meteorològiques. La producció emparada en la campanya 2023 va ser escassa situant-se en tan sols 47 tones, 94 menys que en la campanya anterior. Al mercat nacional es van destinar 41 tones, la qual cosa va representar un 87,2% de la producció emparada per la IGP, mentres que a la Unió Europea es van enviar 6 tones, sent França l'únic destí d'esta producció.

DOP Xufa de València

La producció emparada de xufa seca és pràcticament estable des que va obtenir la seua inscripció en el Registre Europeu a principis de 1999, si bé amb un lleu creixement continuat a causa de la rendibilitat que està experimentant este cultiu en els últims anys. L'any 2023, la producció emparada de xufa seca amb DOP va augmentar un 6,0% fins a un total de 3.290 tones, amb destinació principal al mercat interior.

DOP Arròs de València

La Comunitat Valenciana té diversos aiguamolls naturals (entre ells el més important en extensió és l'Albufera) que presenten les condicions de sòl i inundabilitat adequades per al cultiu, a més de tindre les característiques climàtiques apropiades per a l'arròs. La producció en 2023 va aconseguir la xifra de 27.118 tones. Després de l'eliminació de les pellerfes, grans partits i defectuosos va suposar una producció de 9.354 tones d'arròs blanc. En este cas, la totalitat de la producció de les parcel·les inscrites es troba emparada sota la denominació d'origen. La producció d'arròs trencara es va destinar íntegrament al mercat interior.

IGP Cítrics Valencians

La producció comercialitzada emparada sota la IGP Cítrics Valencians va aconseguir en 2023 la xifra de 18.598 tones, enfront de 16.965 tones de 2022, la majoria d'elles corresponents a taronges (13.964 tones), 4.526 tones a mandarines i, la resta, 108 tones, a llimes. El 27,6% de les taronges i el 61,4% de les mandarines van tindre a la Unió Europea com a destí de comercialització.

DOP Carxofa de Benicarló

En 2023 la producció emparada per la denominació d'origen va ser de 223 tones, un descens del 62,5% respecte de les 594 tones de 2022. El 96,0% de la producció emparada es va comercialitzar en el mercat espanyol.

DOP Granada Mollar d'Elx/Granada d'Elx

2023 va ser el setè any en què es van produir i van comercialitzar magranes emparades per la DOP, arribant-se a certificar 5.406 tones, quantitat un 28,0% inferior a 2022 (7.513 tones). Quant a la distribució del producte segons mercats, 3.822 tones es van destinar al mercat nacional, 1.014 tones al mercat comunitari i 570 tones a tercers països.

IGPs Xixona i Torró d'Alacant

En els quadres 9.6 i 9.7 figuren les dades de producció i comercialització de torró protegit de les IGPs Xixona i Torró d'Alacant. En el 2023, es van produir 4.707 tones (enfront de 4.771 tones en 2022). D'esta quantitat, 2.510 tones corresponen a torró de Xixona i 2.197 a torró d'Alacant. Aproximadament el 7,8% de la producció del torró de Xixona i el 13,2% de la d'Alacant es va exportar, principalment fora de la UE.

El principal país destinatari fora d'Europa va ser els Estats Units, amb 242 tones. A la Unió Europea va destacar França amb 42 tones.

DOP de vins de la Comunitat Valenciana (Alacant, Utiel-Requena i València) i IGP Castelló.

Actualment, en la Comunitat Valenciana existixen 138 cellers inscrits en les diferents DOP i IGP de vins.

La DOP Alacant compta amb una zona pròxima al litoral on es produïx el moscatell que també dona lloc a les misteles i una zona d'interior, amb els vins de monastrell. Cal no oblidar el creixent pes i importància dels seus fondillons. Així, els vins d'Alacant compten amb les varietats autòctones monastrell (negre) i moscatell (dolç i blanc). En 2023, la DOP Alacant comptava amb 10.628 hectàrees inscrites, 45 cellers (39 d'elles embotelladores) i 2.323 viticultors.

La DOP Utiel-Requena produïx majoritàriament vins negres, sent la varietat de raïm boval la més estesa en la zona. En 2023, la DOP Utiel-Requena comptava amb 32.594 hectàrees inscrites, 115 cellers (56 d'elles embotelladores) i 4.390 viticultors. Al final de la campanya 2022-2023 es van qualificar 386.311 hectolitres de vi amb DOP Utiel-Requena i 942.150 hectolitres estaven pendents de qualificació.

La DOP València es dividix en 4 subzones: Moscatell de València, Alt Túria, Clariano i Valentino, dels quals s'obtenen vins negres, blancs, rosats i vins de licor moscatell. En 2023, la DOP València comptava amb 7.654 hectàrees inscrites, 63 cellers (58 d'elles embotelladores) i 1.630 viticultors. Al final de la campanya 2022-2023 es van qualificar 146.222 hectolitres de vi amb DOP València.

La IGP Castelló dona protecció i empara als vins produïts en tres comarques vitícoles existents a Castelló: la comarca Alt-Palància Millars, la de Sant Mateu i la de Useres-Vilafamès. S'elaboren tant vins blancs com negres. En 2023, la IGP Castelló comptava amb 235 hectàrees inscrites, 15 cellers (totes elles embotelladores) i 109 viticultors. Al final de la campanya 2022-2023 es van qualificar 5.710 hectolitres de vi amb IGP Castelló.

Les dades globals de producció i comercialització de les quatre figures de qualitat dels vins de la Comunitat Valenciana es mostren en el quadre 9.8. En la campanya 2022-2023, la producció emparada de vi d'Alacant va ser de 196.433 hectolitres (+27,8% respecte a la campanya anterior), en la DOP d'Utiel-Requena el volum de vi qualificat va ser 386.311 hectolitres (-9,6% respecte a la campanya anterior) i la producció emparada en la DOP València va ser de 146.222 hectolitres (-56,6% respecte a la campanya anterior). Per part seua, la producció total obtinguda i emparada per la IGP Castelló per a la campanya 2022-2023 va ser de 5.710 hectolitres, amb un augment del 0,5%, la majoria destinada al mercat interior.

En el quadre 9.9 figuren les dades referents a exportació de vins amb DOP Alacant. L'any 2023 es van exportar 29.598 hectolitres, un 3,6% més que l'any anterior. Els principals destins van ser Alemanya (25,0%), França (6,0%), Bèlgica (5,5%), Polònia (4,7%) i els Països Baixos (4,5%).

L'exportació de vins amb DOP Utiel-Requena queda registrada en el quadre 9.10, amb un total de 129.600 hectolitres comercialitzats fora del país. Els mercats d'exportació més importants van ser el Regne Unit (27.055 hectolitres exportats), Països Baixos (14.881 hectolitres) i Rússia (12.310 hectolitres) i en el continent asiàtic, la Xina (6.244 hectolitres).

En el quadre 9.11 es mostra l'exportació de vins amb DOP València. En l'exercici 2023 la producció exportada va ser de 120.016 hectolitres, corresponent el 91,7% d'esta quantitat a vi embotellat i el 8,3% restant a granel. Els països de la Unió Europea van concentrar la majoria del volum exportat, mantenint-se com a principals destins Alemanya (16,8% sobre el total exportat), Dinamarca (10,7%) i Bèlgica (5,6%). Entre els països europeus no pertanyents a la Unió Europea els principals importadors van ser Rússia amb un volum de 11.920 hectolitres (9,9%) i el Regne Unit amb 5.072 hectolitres (4,2%).

DOP “El Terrerazo”, DOP “Els Balagueses”, DOP “Barraques Carrascal”, DOP “Vera de Estenas” i DOP “Pagament de Tharsys”

Es tracta de DOP amb dret a la menció de “Vi de clos”, situades en el terme municipal d'Utiel la DOP “El Terrerazo” i la DOP “Vera de Estenas” i en el terme municipal de Requena la DOP “Els Balagueses”, la DOP “Barraques Carrascal” i la DOP “Pagament de Tharsys”. La seua producció és de vins homogenis amb característiques organolèptiques especials, proporcionades per les característiques edàfiques i microclimàtiques del “pagament” o paratge on està situada. A més, el nom va vinculat de manera tradicional i notòria al cultiu de les vinyes dels quals s'obtenen vins amb trets i qualitats singulars. D'estes cinc figures de qualitat, quatre compten actualment amb el reconeixement de la Unió Europea com a vins de clos: es tracta dels vins de clos Terrerazo, Els Balagueses, Vera de Estenas i Barraques Carrascal, este últim reconegut per la Comissió Europea al maig de 2020. L'altre pagament té protecció nacional transitòria (PNT), això és, reconeixement com a vi de clos a nivell nacional fins que la Unió Europea li reconega esta condició a nivell comunitari.

IGP Begudes espirituoses Tradicionals d'Alacant

Les begudes “Aperitiu Café d'Alcoi”, “Cantueso Alacantí”, “Herber de la Serra de Mariola” i “Anís Paloma de Monforte del Cid” tenen cadascuna denominació específica pròpia que compta amb la seua respectiva referència geogràfica i estan agrupades sota un Consell Regulador comú “Begudes espirituoses Tradicionals d'Alacant”.

No es disposa de dades de 2022 ni de 2023 a data de publicació d'este informe.

DOP Cava

La DOP Cava té caràcter nacional, ja que comprén termes municipals en diferents comunitats autònomes, sent una d'elles la Comunitat Valenciana i, en concret, el terme municipal de Requena. El segell de la Denominació Cava garantix que estos espumosos s'han elaborat seguint el mètode tradicional i que la segona fermentació del vi base ha tingut lloc en la pròpia botella, amb un període mínim de repòs en les caves de nou mesos. Encara que la “regió del Cava” la componen fonamentalment municipis i enclavaments situats en diferents regions, la zona vinícola del Penedès és la que concentra la major producció, destacant Sant Sadurní d'Anoia, amb més del 70% de la producció anual i és el Consell Regulador del Cava el que certifica tota la producció. És de destacar l'interés dels viticultors valencians a mantindre i augmentar la producció d'este tipus de vins en la Comunitat.

Producció Ecològica

Finalment, les dades referents a la producció ecològica apareixen reflectits en els quadres compresos entre el 9.13 i el 9.17.

Segons s'observa en el quadre 9.13, el nombre d'operadors d'agricultura ecològica en la Comunitat Valenciana s'ha incrementat respecte a l'any anterior; així, el nombre d'operadors va passar de 4.921 en 2022 a 5.127 en 2023. La província de València va ser la que va tindre major nombre d'operadors (57,1%) sobre el total, sent també la província que va augmentar en grau més alt el seu número respecte a l'any anterior (+109), seguida d'Alacant on este increment va ser de 74 operadors.

Els quadres 9.14 i 9.15 fan referència a la superfície ecològica. La superfície ecològica de l'any 2022 publicada en este ISAV difereix de la publicada en el ISAV de 2022 a causa d'una revisió de les dades d'epígraf “altres cultius permanents” del trienni 2020-2022. En el present ISAV es publiquen els quadres 9.14 bis i 9.15 bis amb les dades revisades dels anys 2020 i 2021.

En el quadre 9.14 figura la superfície total inscrita com a agricultura ecològica en els dos últims anys en la Comunitat. En 2023, la terra dedicada a esta mena de cultius va augmentar un 9,2% sobre l'any 2022 i va aconseguir les 139.353 hectàrees. En esta superfície es comptabilitza l'àrea de terreny forestal i plantes silvestres, amb la finalitat d'homologar les dades amb els d'Eurostat. Per províncies, la de València és la que major superfície va dedicar a esta mena de cultius, amb 64.875 hectàrees, seguint-li la d'Alacant amb 41.180 hectàrees i Castelló amb 33.298. Va ser a la província de València on es va produir el major augment interanual de superfície dedicada a l'agricultura ecològica (+13,2%), seguida d'Alacant (+7,8%), mentres que Castelló augmentà en 3,7%.

El quadre 9.15 mostra el detall de superfície dedicada a agricultura ecològica per cultius i aprofitaments en els anys 2022 i 2023. La vinya, amb 19.340 hectàrees va ser el cultiu agrícola que més superfície va dedicar a l'agricultura ecològica en el territori valencià amb un increment interanual del 11,3%, seguit per la fruita seca amb 19.197 hectàrees (+11,2%) i l'olivar amb 8.324 hectàrees (+15,6%); els cítrics, per part seua, van sumar 6.186 hectàrees de cultiu ecològic (+1,2%), seguits dels cereals (inclòs l'arròs) amb 4.546 hectàrees en la Comunitat (+2,0%).

En el quadre 9.16 figuren les activitats industrials derivades de l'agricultura ecològica. En 2023 el nombre d'elaboradors va aconseguir els 2.110 en la Comunitat (+9,1% respecte a l'any anterior), destacant en valors absoluts el nombre d'activitats industrials de preparats alimentosos (442), el de productes hortofructícoles (245), els 123 cellers ecològiques i les 80 activitats de fruita seca. El nombre d'almàsseres ecològiques va ser de 71 (4 més que l'any anterior).

Finalment, respecte a la ramaderia ecològica, cal esmentar que en la Comunitat Valenciana es van comptabilitzar 40 explotacions dedicades a esta mena de producció en 2023, 17 d'elles situades a la província de Castelló, amb predomini de les explotacions de boví de carn, i 13 a la província de València, on el número de les explotacions d'avicultura d'ous i apicultura va ser de 4 en tots dos sectors, com es pot observar en el quadre 9.17.